

Kunsthart

een toneelstuk in drie delen

Deel 1 – Zien

Nathan Vecht

WIM directeur Rijksmuseum
MARJON projectmanager Fietsersbond
VEENTRA bouwopzichter

Museumzaal, voorjaar 2011

*Eregalerij van het Rijksmuseum. Aan de wand De Nachtwacht.
Twee jaar voor de opening.*

*Wim zit aan tafel. Op tafel damast, kristal, wijnkoeler. En de restanten
van een zojuist afgeronde lunch. Op de achtergrond horen we het
monotone gedreun van een heipaal.*

Marjon op, met jas en tas. Ze ziet De Nachtwacht. Ze valt stil.

MARJON Wow... Woow... Tsss. Dat licht. Alsof er een spotje
op staat. *stille*

WIM Goed je weer te zien, Marjon.

MARJON Zal ik eens iets heel ergs vertellen? Wat gênant. Vol-
gens mij ben ik hier voor het laatst geweest toen ik
nog op school zat. In het buitenland is het museum
in museum uit, maar in je eigen stad – dat licht.
Tsss... *werpt een blik op de tafel* Is dit – gaan we...?

WIM Als het goed is wordt de tafel zo afgeruimd.

MARJON Ja, nee, precies. Gaan we naar je kantoor?

WIM Dat staat ook in de steigers. En we hebben hier geen
tl-verlichte zaaltjes met systeemplafond, dus ik vrees
dat je het hier mee zal moeten doen.

MARJON *zonder haar blik van het schilderij te wenden* Ben je gek.
Enig om hier te vergaderen. Wie heeft dat nou. Ik
heb ooit ergens gelezen – of was dat nou bij een
ander schilderij – dat er een stuk was... afgeknipt?

WIM Toen het schilderij verhuisde van de Kloveniersburg-
wal naar het Paleis op de Dam bleek de wand waar
het doek moest komen te hangen wat aan de kleine
kant. Je kijkt naar tachtig procent van het origineel.

MARJON Zou toch wat zijn. Dat je die andere twintig procent
hebt. Ingelijst. In je huis. Wat is dat? Stukje Nach-
twacht. Wim. Zou toch wat zijn.

WIM Marjon.

MARJON Ja.

WIM Je wilde iets belangrijks bespreken.

MARJON Ja. *doet jas uit* Door de afsluiting van de onderdoorgang zal de verkeersroute rond het museum zwaarder worden belast, waardoor de conflicternst toeneemt. De stadsdeelraad heeft de intentie uitgesproken het verkeersgebied te herprofilieren.

WIM Ik heb een nieuwe regel ingevoerd.

MARJON Oh.

WIM We praten in dit gebouw alleen nog in volstrekt begrijpelijke taal. Zou je nog een poging kunnen wagen?

MARJON Vanwege jullie nieuwbouwplannen wordt het tunneltje onder het Rijksmuseum afgesloten voor fietsers. En wordt het wat drukker op het fietspad rond het museum. De kans op ongelukken neemt toe. En daarom wil de gemeente het fietspad opknappen.

WIM En wat wil je van mij?

MARJON De stadsdeelraad heeft ons gevraagd advies uit te brengen over de tegel. Van het fietspad. Het leek ons goed om eerst nog even met jullie om tafel te zitten.

WIM Maar dat hebben we toch al gedaan?

MARJON Klopt. Maar de tegel die we hebben aangedragen voldoet niet meer aan de huidige veiligheidseisen. Glanzende coatings zijn überhaupt niet meer toegestaan op kerntrajecten. Vanwege het slipgevaar. *haalt een map uit haar tas* We hebben twee nieuwe opties geselecteerd, die we even tegen jullie aan willen houden.

WIM Is dit waar je vroeger van droomde?

MARJON Hoe bedoel je?

WIM Toen je een jaar of acht was. Op je meisjeskamer. Dacht je toen. Ooit word ik voorzitter van de Fietzersbond.

MARJON Nou, ik ben projectmanager. Ik moet er niet aan denken, voorzitter. De hele dag handjes schudden. Laat mij maar lekker met mijn poten in de klei. Nee joh, ik had geen idee wat ik wilde worden. Dacht jij toen je acht was, ik ga later in dienst bij een culturele instelling? Nee, toch?

WIM Nee, dat was niet wat ik dacht.

MARJON Nou, dat bedoel ik.

WIM Ik wilde een wijngaard.

MARJON Ja, dat kan natuurlijk ook.

WIM Mijn ouders hadden een delicatessenzaak. In de vakanties mocht ik mee inkopen. Tour de France. Laatste halte, de familie Villars. Een kleine maar wereldberoemde wijngaard in de Bourgogne. Vijf generaties van vader op zoon. Mijn vader deed zaken met de oude Villars. En ik rende tussen de druiven door met zijn zoon, Jean-Luc. Vorige week was ik in Dijon, Palais des beaux-arts. Geweldige collectie impressionisten – als je de kans hebt, ga het even zien. Ik stond voor een vroeg werk van Seurat. Een wijngaard. Betoverend in zijn eenvoud. En voor het eerst in veertig jaar dacht ik. Hoe zou het zijn met Jean-Luc. Ik heb mijn agenda vrij laten maken en een paar uur later liep ik tussen de druivenranken. De toprestaurants van New York staan nog steeds in de rij om een kistje te reserveren. Ik zeg Jean-Luc. Hoe flikken jullie dat? Hij zegt Wim. Mijn vader heeft me maar één raad meegegeven. En dat was hetzelfde wat zijn vader hem heeft verteld. Niet bang zijn. Ik zeg, dat is het? Hij zegt Wim. C'est ça.

MARJON Heb je er ooit aan gedacht de zaak van je ouders over te nemen?

Wim haalt behoedzaam de fles uit de koeler.

MARJON Of bestaat die inmiddels niet meer?

Wim laat het etiket zien. Als een kunstwerk.

WIM Grand Cru Domaine Villars. Ze produceren nog geen tienduizend flessen per jaar.

Wim maakt aanstalten de glazen in te schenken.

MARJON Nee hoor, dankjewel. Ik drink niet. Tenminste. Niet op het werk. *haalt de map er weer bij* Kijk, dit is de Oud Utrecht. En dat is de Oud Nijmegen.

WIM Ik zie geen verschil.

MARJON Ze zijn beiden van het waalformaat, maar qua kleur zijn ze net even anders. In de veiligheidstest komen ze allebei als goed tot zeer goed uit de bus.

WIM Ik vind het saai.

MARJON Je ziet ze nu natuurlijk los, maar ze worden straks gelegd in een visgraatstructuur.

We horen het geluid van een boor. Wim pakt zijn telefoon en belt. Ondertussen bladert hij door de map.

WIM *luid* Veenstra! Met Wim. Dat boren was toch klaar?... Zolang ik hier directeur ben maakt er maar één in dit gebouw de beslissingen. En dat ben ik. *Wim hangt op. Het boren stopt.* Die heeft wat meer allure, vind je niet?

MARJON Zeker. Maar een glanzende coating. Dus die valt helaas af. Bij mijn weten is de Ramblas nog nooit

gebruikt voor een fietspad. Dat zou ik even moeten opzoeken...

WIM Nee nee nee, dat hoeft niet. Kom eens mee. *Wim poseert Marjon voor De Nachtwacht.* Weet je wat Rembrandt een genie maakte? Hij deed iets wat geen van zijn collega's tot dan toe had gedurfd. Net toen dat groepje klaar dacht te zijn met poseren, vlak voor ze uit elkaar stoven... klik. En hoe denk jij dat die lui reageerden? Woedend. De helft stond niet herkenbaar in beeld.

MARJON Hadden ze veel betaald?

WIM Maakt dat wat uit als je onderdeel bent van één van de grootste kunstwerken op aarde?

MARJON Maar dat wisten ze toen nog niet.

WIM Maar we weten het nooit! Dat is het enige wat al die schilderijen hier gemeen hebben. Voor de eerste druppel verf het doek raakt, weet je nooit of het een meesterwerk wordt. We weten maar één ding zeker. Zolang we geen poging wagen komt er geen enkel meesterwerk meer bij. We leven in een tweede Gouden Eeuw. Wat gaan wij nalaten? Een kleurloos tegeltje of een steen met allure? Dat is de keuze waar we voor staan. *Wim geeft de map terug aan Marjon.* Mooiste tegel die je ziet.

MARJON Hoe bedoel je?

WIM Precies wat ik zeg.

MARJON *bladert door de map* De Abbey Road vind ik een hele mooie tegel. Hè, puur als tegel op zich. Maar bij regen heb je te maken met een gigantische calamiteitenkans.

WIM Marjon. Niet bang zijn.

MARJON Ik ben ook niet bang. Ben je mal zeg. Maar als we zeggen, jongens, we gaan een tegel met coating voordragen. Dan moet ik eerst terug naar mijn leden.

WIM Volgens mij kan je dat prima zelf beslissen.

MARJON Klopt, maar ik behartig nou eenmaal de belangen –

WIM Weet je wie er een half uur geleden op jouw stoel zat? Mijn Amerikaanse collega en goede vriend Glenn Lowry. Directeur van het MOMA – Ben je al geweest sinds het heropend is? Moet je wel even doen. Erg goed gedaan. – Hij zegt Wim, die tent van jou is even groot als die van mij. Onze verbouwing heeft drie jaar geduurd. Jullie zijn na acht jaar nog steeds dicht. How the hell is that possible? Ik zeg, Glenn. Deze stad heeft tweehonderd bestuurders. Verdeeld over veertien Stadsdelen. Daarnaast heb ik te maken heb met de Stichting Leefbaarheid Omwonenden Museumkwartier, Kaderoverleg Interregionale Cultuurroute, en – geen grap – het Overleg Vogelbroedplaatsen Noord-Holland. En allemaal hebben ze het recht zich te bemoeien met de verbouwing van mijn huis.

Wat doet Glenn – geweldige vent. Hij legt een fles op de grond. Hij zegt Wim. Let's spin the bottle. Wedden voor een miljoen dat die fles stopt bij een ondernemer. Ik zeg. I didn't know you're a gambler. Hij zegt. It's a safe bet. Elk doek dat hier hangt. Van krantenjongen tot miljonair. Hij zegt Wim. You guys invented The American Dream. Where the fuck did it go wrong?

Glenn. Geweldige vent.

MARJON Stel wij zeggen. Tegel met coating. Levensgevaarlijk, maar stel. Als je dat opschaalt naar het hele verkeersgebied praat je over een totaal ander prijskaartje.

WIM Prijskaartje. Je wil het hebben over een prijskaartje? Ook goed. Een paar economen heeft onlangs de waarde van dit schilderij berekend. Wat denk je? Een half miljard. Per jaar. Je kijkt naar het uithangbord van een complete industrie. *Hij posteert Marjon voor De Nachtwacht* Goed kijken. Echt goed kijken.

Zie je die man vooraan? In het lichtgele pak. Ondernemer. Handelaar in specerijen. Nam de zaak over van zijn vader. En breidde het uit tot een succesvol imperium. Dacht niet in gevaren, maar in kansen. Zijn naam. Willem van Ruytenborch – ook Wim. Naast hem. Frans Banning Cocq. Burgemeester. Weet je wat Frans daar denkt. Wim is de beste ondernemer van mijn stad. Dus ik ga hem geen seconde vertragen. Resultaat? De grootste bloeiperiode uit onze geschiedenis.

Lieverd, we gaan het volgende doen. Jij geeft aan de gemeente door dat we op die tegel zijn uitgekomen, wat zei je nou net, de Ramblas. En als de koningin volgend jaar het gebouw opent, zorg ik dat jij een mooie uitnodiging krijgt. Voel je vrij nog even rond te lopen.

MARJON *doet jas aan en map in de tas* Het wordt de Nieuw Diemen. Moet ik er aan die kant uit?

WIM Wat zei je nou?

MARJON Of ik er via dezelfde weg uit kan?

WIM Nee, wat je daarvoor zei.

MARJON Dat ik conform de daarvoor aangegeven richtlijnen de Stadsdeelraad op de hoogte ga stellen van mijn aanbeveling inzake de straatprofieling van het te ontwikkelen stedelijk verkeersgebied waarbij mijn keus is gevallen op een waalformaat straatbaksteen die bekend staat om zijn uitmuntende veiligheidskenmerken en uiterst sobere uitstraling genaamd de Nieuw Diemen.

WIM Marjon, ik heb echt meer te doen.

MARJON En ik heb ook meer te doen! Ik heb van alles te doen. Ik moet vanmiddag alle neuzen dezelfde kant op krijgen rondom het sneltracé Halfweg. En dat is een gigantisch hoofdpijndossier. Je bent niet de enige in dit land die iets te doen heeft. De Fietsersbond en het museum hebben tot nu toe altijd een heel fijne, constructieve werkrelatie onderhouden. Maar de toon die je vandaag aanslaat, vind ik echt even helemaal niet oké. Als je volgend jaar open wil, ga je nu gewoon even je excuses aanbieden.

WIM Pardon?

MARJON Vanwege jullie megalomane bouwplannen moest het tunneltje zo nodig worden afgesloten. Ondanks dat wij fietsers daarmee een heel belangrijke historische verbindingroute verliezen, hebben wij daar tot nu toe geen punt van gemaakt. Maar er is heel weinig voor nodig om mijn achterban te mobiliseren en een inspraakavond bij de Stadsdeelraad aan te vragen. En dan ben ik benieuwd hoeveel draagvlak er is voor jullie annexering van een stuk openbare weg. Ik vrees dat we dan zomaar te maken gaan krijgen met een heel lang traject. Een heel lang traject, Wim. Met agendapunten. En probleemanalyses. En beslissingsmomenten. Dus gewoon even sorry zeggen.

WIM Marjon. Als je een vervelend gevoel aan ons gesprek hebt overgehouden, dan was dat niet mijn bedoeling.

Marjon overdenkt haar opties. En loopt dan richting uitgang.

WIM Pas je wel op buiten. Het heeft vorige week nog geregend.

Marjon heeft het gehoord. Ze houdt in.

MARJON Wim, ik ben die toon van jou dus even helemaal zat. Helemaal spuugzat. Ja, misschien droomde ik vroeger wel van dit werk. Want dat kan ook een droom zijn. Iets bijdragen aan het gemeenschappelijk belang. We kunnen niet allemaal heel overdreven op een wijngaard gaan rondlopen.

WIM Marjon. Afgelopen nu. Wieberen. Dit is de grote mensenwereld. Ik heb hier geen tijd voor.

MARJON Oh nee, Wim. Heb je geen tijd voor mij. Jij gaat nog heel veel tijd krijgen. Want ik ga er persoonlijk voor zorgen dat dat tunneltje open blijft. En het nog een paar jaar langer duurt voor je met de koningin op de foto mag. Zodat jij elke keer, als wij dwars door jouw huis fietsen, eraan wordt herinnerd, bij wie je in dienst bent. Want in de gewone mensenwereld, Wim, is wie werkt voor het Rijksmuseum nog altijd in dienst van het Rijk. En als je daar geen zin hebt. Geen probleem. Dan word je ondernemer. Maar dan een echte ondernemer. En begin je, ik noem maar wat, een kruidenierszaak. Voor eigen risico. Jij biedt mij die wijn niet aan. Ik bied hem jou aan. *Marjon schenkt haar glas vol. En loopt naar De Nachtwacht. Ze leest de informatie.*

De schutterscompagnieën waren opgericht om de orde in de stad te handhaven. Elke wijk in Amsterdam had zijn eigen schutterij. Twintig in totaal. Goed kijken, Wim. Echt goed kijken.

Als je nog eens een Amerikaans vriendje op bezoek hebt, die wil weten hoe het in godsnaam mogelijk is, dat wij in dit land verantwoording moeten afleggen aan zo iets belachelijks als een Stadsdeelraad. You're looking at them.

neemt een slok Prima wijntje.

WIM Elke keer als ik denk dat ik ze allemaal heb gehad. Alle stuurgroepjes, platformpjes, denktankjes – duikt er weer een nieuwe op. Met een mobiliteitsstu-

die. Of een milieurapportage – conflicternst. Wat is godverdomme conflicternst? Met je natte fietspad. Flikker toch alsjeblijft op. We hebben in dit land twee zekerheden. Er zijn meer fietsen dan mensen. En het regent altijd. Tel het één bij het ander op. En we fietsen de hele dag door de regen. Ja, en dan gaat er één keer in de twintig jaar iemand op zijn muil. Ik zou zeggen. Opstaan en doorfietsen – calamiteitenkans. Wat is godverdomme een calamiteitenkans? Weet je wat een calamiteitenkans is. Als ik het zadel van je fiets haal. Je remmen eraf haal. Je op de Alpe d’Huez zet. En je een duwtje geef. Dan hebben we volgens mij te maken met een calamiteitenkans. *vliegt Marjon naar de keel* Weet je wat jij gaat doen? Jij gaat nu een bericht sturen naar al je collega-bestuursleden in het land. Morgen, iedereen melden in de RAI. En dan bedoel ik echt ieder zelfbenoemd forumpje, initiatiefje – klankbord! Vergeet in godsnaam de klankborden niet. Maakt niet uit waar je verontrust over bent. Of waakzaam. Of betrokken. Zieke populieren, vergeten zebrapaden, de libellenpopulatie. De hele flikkerse bende meldt zich in de RAI. Ik weet niet of het past. Maar dan stampen we de boel een beetje aan. We doen de deur op slot. En vergaderen maar! En jullie mogen pas naar buiten als de rondvraag klaar is. Ik denk niet dat ik die dag nog ga meemaken, maar ik wens jullie een heerlijke tijd. En ik hoop dat jullie het niet erg vinden als wij ondertussen iets gaan doen. Doen! Iets doen!

Marjon raakt bewusteloos. Ik sta volgend jaar op de foto met de koningin. En het jaar daarop met de president van Amerika. Dat had je niet gedacht hè, van Wim. Dat had namelijk niemand gedacht van Wim. Kruidenierszaak, godverdomme. Delicatessen! Moeilijk woord hè? De-li-ca-tes-sen.

Wim valt stil. Marjon ligt bewusteloos op de grond. Veenstra op, met bouwhelm. Veenstra is verbijsterd over wat hij aantreft. Stilte.

VEENTRA Ehm...

WIM Veenstra. Zeg het eens.

VEENTRA Is niet belangrijk.

WIM Bedrijfsongevalletje.

Doe mij een lol. Breng haar naar het secretariaat. Vraag of ze haar oplappen. En een Museumjaarkaart meegeven.

Veenstra gehoorzaamt.

WIM Veenstra. Kom eens hier.

Veenstra legt Marjon weer op de grond. En gaat naast Wim staan.

VEENTRA Ja?

WIM Wat zie je?

VEENTRA Hoe bedoelt u?

WIM Wat is het eerste dat er in je op komt.

VEENTRA Qua...?

WIM Maakt niet uit. Wat zie je.

VEENTRA Volgens mij hangt-ie niet helemaal waterpas.

WIM Nee, dat bedoel ik niet. Wat denk je als je naar deze groep mensen kijkt.

VEENTRA Op die manier.

WIM Goed kijken.

Kunsthart ging in première op 11 maart 2015 in de Toneelschuur in Haarlem.

Regie, scriptadvies en dramaturgie
Lineke Rijxman

Spel
Sieger Sloot
Hannah van Lunteren / Lineke Rijxman
Guy Clemens

www.mugmetdegoudentand.nl

Nathan Vecht schreef toneelstukken voor onder meer het Noord Nederlands Toneel, mugmetdegoudentand, en Theater Bellevue en De Parade. Zijn werk werd geselecteerd voor het Nederlands Theaterfestival, kreeg uitvoeringen in onder meer Duitsland en België, en is uitgegeven door de Nieuwe Toneelbibliotheek en International Theatre & Film Books. Naast zijn theaterwerk schrijft hij scenario's voor film en televisie.

www.nathanvecht.nl